

Ob obisku predstavnikov slovenske vlade

Te dni se mudi na uradnem obisku v Furlaniji - Julijski krajini odposlanstvo Izvršnega sveta Socialistične republike Slovenije, ki ga vodi predsednik dr. Anton Vratuša. Odposlanstvo slovenske vlade vrača obisk, ki so ga konec decembra leta 1975 opravili v Sloveniji predsednik deželne odbora Comelli in njegovi sodelavci. Tedanji obisk je bil zlasti zato pomemben, ker je do njega prišlo tik po podpisu osimske pogodbe, s katero sta Italija in Jugoslavija rešili zadnja sporna vprašanja in dokončno uredili svoje meddržavne odnose.

Nobena skrivnost ni, da so prav večletni uradni in neuradni stiki, večletno uradno in neuradno sodelovanje med pomembnejšimi političnimi in družbenimi silami Furlanije - Julijske krajine in Slovenije odločilno pripomogli, da sta se vladi obeh držav lotili razprave o kočljivih vprašanjih, ki so ju toliko let razdvajali, in končno dosegli sporazum, ki je postal pravomočen s podpisom in ratifikacijo osimske pogodbe.

Do obiska predstavnikov slovenske vlade v Furlaniji - Julijski krajini prihaja štiri leta po sklenitvi te pogodbe in v času, ko marsikatera njena obveznost še ni bila izpolnjena. Gre tu seveda predvsem za začetek uresničevanja tistih določil mednarodne pogodbe, ki predvidevajo široko sodelovanje na gospodarskem področju, in sicer tudi ter zlasti v izvornih oblikah. Ne moremo reči, da se je v tem pogledu v zadnjih letih veliko naredilo, razen, da je na delu nič koliko mešanih komisij, o katerih pa širša javnost prav malo ali nič ne ve, kot da bi šlo za nekakšne skrivnostne, tajne organe. Tak način dela more po našem samo koristiti tistim političnim ali kvazipolitičnim silam, ki so v Trstu in deželi vedno nasprotovale ureditvi odnosov med sosednjima državama in njenemu sodelovanju.

Pričakovati je zato, da bodo razgovori med predstavniki vlad Furlanije - Julijske krajine in Slovenije imeli za posledico, da se bo ta, vsekakor važna problematika premaknila z mrtve točke, oziroma, da se bodo načelna določila pogodbe pričela stvarno izvajati.

Kot pripadnike slovenske narodne manjšine v Italiji, nas tudi in predvsem
dalje na 2. strani ■

IRAN KOT PRIMER

Komaj dve, tri leta je tega, ko so politologi, futurologi in seveda sociologi ter vsake vrste drugi strokovnjaki za politične in socialne zadeve radi navajali Iran kot primer države v naglem razvoju, primer države tretjega sveta, ki se naglo razvija v novo gospodarsko in vojaško velesilo, po zaslugi ogromnih dohodkov od svojega petroleja, kar ji je omogočilo naglo industrializacijo in oboroževanje. Eden najbolj navdušenih in prepričanih pobudnikov in usmerjevalcev te modernizacije je bil šah Reza Pahlevi. Sanjaril je o Perziji kot vojaški velesili, ki bo soodločala v svetovni, zlasti pa v azijski politiki in ki bo imela enega ključnih položajev v svetovnem gospodarstvu, tako zaradi svoje nafte kot zaradi moderne industrije, ki si jo bo lahko z dohodki od nafte zgradila.

Že tedaj smo v našem listu opozorili, da so to sanje, čeprav se je zdelo, da jih tudi marsikak evropski ali ameriški gospodarski strokovnjak jemlje resno. Poudarili smo, da je visoka kulturna in tehnična raven kakega naroda sad dolgega in težavnega razvoja, ki traja stoletja, tudi tisoč let in več in ki ga ni mogoče preskočiti ali ga prehiteti, če se mu ne celo izogniti po kaki bližnjici. Vsak narod, ki danes nekaj velja v svetu, si je moral to zaslužiti in si pridobiti svoje mesto v svetovni politiki, kulturi in gospodarstvu — to troje je skoro vedno povezano in odvisno — s trdim delom. Nobenemu ni bilo nič podarjeno, nobeden ni dosegel tistega, kar ima, z zakladi, ki bi mu bili kar na lepem padli v naročje, nobeden ni prišel naprej po bližnjicah in po sreči. Šahove sanjarije smo označili za fantazijo. Razvoj dogodkov nam je dal prav, preden smo pričakovali, čeprav smo bili

prepričani, da se v svoji diagnozi nismo zmotili, kajti temeljila je na dolgih zgodovinskih izkušnjah. Danes je Iran kljub svoji nafti in desetnam milijard dolarjev, ki jih je bil pod šahom nakopičil zanjo, ali pa morda prav zaradi tega, ena najbolj nazadnjaških, najbolj primitivnih in najmanj svobodnih držav na svetu. Sanj o položaju velesile je konec.

Medtem ko so zadnje desetletje pod šahom v mrzlični naglici gradili banke in modernizirali mesta, uvažali vse mogoče in si privoščili stvari, o katerih niso mogli nekaj desetletij prej niti sanjati — samo v Združenih državah študira 60.000 iranskih študentov, ki razmetavajo denar, in na desetine tisočev jih je tudi na evropskih univerzah, večino svojega časa pa presedijo po kavarnah — je ostala prosvetna raven iranske vasi in naroda kot celote grozljivo nizka. Ne zato, ker ne bi bilo sredstev za izobraževanje ljudstva, ampak predvsem zaradi tega, ker ni bilo nikogar, ki bi bil znal prebiti trdo skorjo nazadnjaštva, ki se je nabrala v tisočletju muslimanske oblasti na duhovni kulturi perzijskega naroda in ga stisnila kot v železen oklep. Ljudje so gledali novosti okrog sebe, se jih — v kolikor je šlo za tehnični napredek — tudi posluževali, npr. avtor — toda svoje miselnosti, svojega duha niso spremenili. Prenagla civilizacija in tehnologizacija sta jim vzbujala občutek negotovosti in neugodja in nazadnje celo strahu. Začeli so se bati moderne napredka, ki ga niso mogli sproti obvladati in jim je povzročal občutek odtujenosti. Med vodilno plastjo s šahom in njegovo družino na čelu z manjšino ljudstva na eni in večino ljudstva, ki je vedno bolj
(nadaljevanje na 3. strani)

Kmetijska politika razdvaja EGS

Ministrski predsednik Cossiga se je vrnil s krajšega obiska v Parizu, kjer je imel razgovore s francoskim predsednikom Giscard d'Estaingom in ministrskim predsednikom Barrom. Cossiga se je s francoskimi državniki razgovarjal o vprašanjih, ki bodo na dnevnem redu vrhunškega zasedanja predsednikov vlad držav članic Evropske gospodarske skupnosti. Zasedanje bo v irski prestolnici Dublinu 28. in 29. novembra. Predsednik vlade se je v razgovorih s svojim francoskim kolegom dotaknil predvsem vprašanja dosežanj kmetijske politike v okviru Evropske gospodarske skupnosti. Italijanska vlada namreč meni, da ta politika ščiti predvsem takoimenovane celinske pridelke in proizvode, kot so mleko,

maslo, meso in tudi žitarice. Zanimarja pa takoimenovane sredozemske pridelke, ki so važni zlasti za Južno Italijo. Italija mora uvažati celinske proizvode iz držav članic Evropske gospodarske skupnosti po cenah, ki so mnogo višje od cen na svetovnih tržiščih, kar negativno vpliva na italijansko plačilno bilanco.

V razgovoru s časnikarji je Cossiga dejal, da je francoski ministrski predsednik Barre pokazal razumevanje za izvajanje italijanskih predstavnikov. V tej zvezi je predlagal, naj se vzpostavijo redni stiki med obema državama na najvišji ravni. Vprašanje kmetijske politike pa je treba po njegovem mnenju urediti pred vstopom Španije in Portugalske v EGS.

RADIO TRST A

■ **NEDELJA**, 18. novembra, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro po naše; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Ne-diški zvon, oddaja o Benečiji; 11.00 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 11.05 Mladinski oder: »Psiček v prepadu«. Radijska pravljica, (Franc Jeza), Radijski oder; 11.30 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Okuole ognjišča — pred studencan«; 15.00 Sport, glasba ter neposredni prenosi z naših prireditelj; 19.00 Poročila.

■ **PONEDELJEK**, 19. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.45 Socialna problematika; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Zakonski tandemi; 12.00 »Okuole ognjišča — pred studencan«; 13.00 Poročila; 13.15 Zborovska glasba; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Grazia Deledda: »Golobje in jastrebi«; 15.00 Glasbeni ping pong; 15.30 Kratka poročila; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.40 Glasbeni drobiž; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturno pismo; 19.00 Poročila.

■ **TOREK**, 20. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Blage duše«, veseloigra v 3 dejanjih (Franc Detela), Radijski oder; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Vam še ugajajo? 12.00 Kulturno pismo; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Odraslim prepovedano! 15.00 Rezervirano za ...; 15.30 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 »Autobus potepuh«, radijska igra (Joško Lukež); 19.00 Poročila.

■ **SREDA**, 21. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Pod »Matajurjan«; 13.00 Poročila; 13.15 Naši zbori; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Vladimir Bartol: »Alamut«, (Miroslav Košuta), Radijski oder; 15.30 Kratka poročila; 15.35 Najnovejša izdaja plošč; 16.30 Jugotonov expres; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 17.20 Slavniki pevci; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Slovenska književnost v Italiji; 19.00 Poročila.

■ **ČETRTEK**, 22. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Neizpeta podoknica«, radijska igra (Zora Saksida), Radijski oder; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Jugoslovanski pevci; 12.00 Mikrofoni v razredu; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Na goriškem valu; 15.00 Mladi pisci; 15.30 Kratka poročila; 16.00 »Dvignjena zavesa«, gledališki trenutek doma in drugod; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Skladbe z nabožno tematiko; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Četrtekova srečanja: »Drago Pahor«; 19.00 Poročila.

■ **PETEK**, 23. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 9.00 Dnevni pregled tiska; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 11.35 Domače popevke; 12.00 Četrtekova srečanja: »Drago Pahor«; 12.30 Pesmi brez besed; 13.00 Poročila; 13.15 Revija »Ceciljanka '78« v Katoliškem domu v Gorici; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Roman v nadaljevanjih: Vladimir Bartol: »Alamut«; 15.10 Po končani univerzi; 15.30 Kratka poročila; 16.00 Mikrofoni v razredu - ponovitev; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Razmišljanja, pogovori, razlaga ...; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Kulturni dogodki; 19.00 Poročila.

■ **SOBOTA**, 24. novembra, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro po naše; 8.00 Novice; 8.10 Jutranji almanah; 9.00 Dnevni pregled tiska; 9.05 »Tri bežna srečanja«, radijska igra (Blagoja Ivanov - Franc Vurnik), Radijski oder; 10.00 Kratka poročila; 11.30 Kratka poročila; 12.00 Näs anu zuträ - danes in jutri, oddaja o Reziji; 12.30 Pesem poje o ...; 13.00 Poročila; 13.15 Glasba po željah; 14.00 Novice; 14.10 Otroško okence; 14.30 Vse lepo vaš Peter! 15.30 Kratka poročila; 17.00 Kratka poročila; 17.05 Mi in glasba; 18.00 Kulturna kronika; 18.05 Portreti naši igralcev; Glavko Turk; 18.45 Vera in naš čas; 19.00 Poročila.

Energetska kriza tudi v ZSSR

Tudi Sovjetska zveza ima težave z energetskimi viri. O tem je pisalo nič manj kot partijsko glasilo Pravda, ki je objavilo dolg članek o težavah, za katere doslej v sovjetski javnosti ni bilo slišati. Članek predvsem poziva državljane Sovjetske zveze, naj čimbolj varčujejo z gorivi vseh vrst ter hkrati brez ovinkov priznava, da je nafte in premoga manj, kot ga potrebuje državna skupnost. Očitki za to pomanjkljivost letijo na vse strani. Na dejanski zatožni klopi so: težka industrija, ki nezadostno dobavlja naprave za iskanje in pridobivanje premoga in nafte; vodstveni kadri energetskega sektorja, ki se ne držijo plana; državne železnice, ki ne jamčijo časovnih rokov pri transportih in podobno. Pravda dodaja, da bo treba naglo izkoristiti nove vrelce in rudnike ter pri tem mirno pozablja, da je bil prav energetski sektor na prvem mestu pri vseh povojnih petletkah. Politični opazovalci primerjajo ta nenavadni članek v Pravdi z nedavnimi poročili ameriške obveščevalne službe, ki napoveduje, da se bo Sovjetska zveza v prihodnjem desetletju spremenila v uvoznico nafte, potem ko je tega energetskega vira doslej imela sama dovolj. Opazovalci pa vrta-

jo še globlje za kulise: nekateri sumijo, da se za vsem tem pripravlja napad na ministrskega predsednika Kosigina, ki je kot tehnik najvišje zadolžen za proizvodno politiko Sovjetske zveze. O Kosiginu gre glas, da je bolan in da ga čaka politično odžaganje.

—o—

KPI O AKTUALNIH VPRAŠANJH

V Rimu se je začelo večdnevno zasedanje osrednjega odbora komunistične partije. Na dnevnem redu je bila razprava o mednarodnem položaju in o vprašanju popuščanja mednarodne napetosti. Gre predvsem za vprašanje, ki je zelo aktualno in se tiče predloga, naj Atlantska zveza namesti v Evropi nove rakete na srednji dolet, da se na ta način ponovno vzpostavi ravnovesje sil med obema vojaškima taboroma. Na svojem zasedanju je osrednji odbor komunistične partije potrdil svoje znano stališče, in sicer, naj se takoj prične pogajanja za zmanjšanje števila jedrskih naprav v obeh vojaških taborih, kar pomeni, da bi morala Sovjetska zveza prekiniti nameščanje raket SS 20, Atlantska zveza pa bi morala za sedaj odložiti izvajanje sklepa o namestitvi novih raket v Zahodni Evropi.

Osrednji odbor komunistične partije je razpravljal tudi o gospodarskem in družbenem položaju v državi, kar pomeni, da se je dotaknil vprašanj, ki jih je pred dnevi sprožil poslanec Amendola. Njegova izvajanja so povzročila živahno polemiko znotraj same komunistične partije, saj so na nekatera izvajanja poslanca Amendole polemčno odgovorili tajnik Berlinguer in razni drugi komunistični voditelji.

BOLIVIJA

V zvezi z državnim udarom v Boliviji je svetovna federacija sindikatov objavila izjavo, ki pravi, da je državni udar imel za cilj zaustavitev procesa demokratizacije v tej južnoameriški državi. O vsebini izjave poroča sovjetska tiskovna agencija Tass, ki pravi, da svetovna federacija sindikatov odločno obsoja reakcionarni udar v Boliviji in izraža solidarnost bolivijskim delavcem in sindikatom.

Ob obisku...

■ nadaljevanje s 1. strani

zanima, kdaj in kako se bodo pričela uresničevati tista določila osimske pogodbe, ki se nas neposredno tičejo. V tej zvezi pa moramo vsekakor obžalovati in tudi obsoditi dejstvo, da skuša italijanska stran po svoje in samovoljno tolmačiti vsebino in duha pogodbe, kar je med drugim prišlo jasno do izraza med razpravo v okviru komisije pri predsedstvu vlade, ki ima nalogo, da izoblikuje zakonske predloge za globalno zaščito naše manjšine. Tudi v tej zvezi pričakujemo, da bo obisk predstavnikov slovenske vlade v Furlaniji - Julijski krajini pomenil korak naprej v prizadevanjih za pravično ureditev manjšinske problematike, saj je to dejansko prvi pogoj za resnično uresničevanje vsebine in duha Osima.

Oglasil se je tudi Andreotti

Bivši ministrski predsednik Andreotti se je v intervjuju za tednik »Europeo« dotaknil mnogih aktualnih notranjih in zunanjepolitičnih vprašanj. V zvezi z vprašanjem namestitve novih raket v Zahodni Evropi, je Andreotti dejal, da si je treba prizadevati za pogajanja tako s Sovjetsko zvezo kot s komunistično partijo. Bivši ministrski predsednik je opozoril, da so italijanski komunisti v prejšnji zakonodajni dobi odobrili več dokumentov, ki potrjujejo veljavnost Evropske in Atlantske politike. Naglasil je, da se je treba izogniti skušnjavi, da se polemizira o vprašanju raket, medtem ko se dejansko misli na notranje politične probleme. Andreotti je seveda poudaril veljavnost politike narodne solidarnosti, pri čemer je naglasil, kako je

zgrešeno trditi, da komunisti ne bodo nikdar vstopili v vlado. To še ne pomeni, je pristavil, da je danes nujno ali samo možno sodelovanje s komunisti na ravni vlade. V zvezi z bližnjim kongresom Krščanske demokracije je Andreotti dejal, da obstaja v okviru te stranke široko soglasje, kar zadeva odnose s komunisti, kajti izkustva iz prejšnje zakonodajne dobe so dragocena za celotno stranko. Na koncu je Andreotti omenil zadevo poslanca Mora in v tej zvezi dejal, kako so vsi tedaj soglašali, da ne obstaja možnost za njegovo rešitev.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »Novi list« ■ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ■ Odgovorni urednik: Drago Legiša ■ Tiska tiskarna Graphart. Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 772151

O neznanih letečih predmetih in razumnih bitjih v vesolju

Spet so velike mednarodne tiskovne agencije razširile neko vest o neznanih letečih predmetih — da so namreč zasledovali neko letalo, ki je prevažalo nemške turiste in se jih je končno zne bilo le s tem, da je zasilno pristalo.

Nedvomno je ta vest povzročila obilo komentarjev, ne da bi zato svet res kaj več zvedel o neznanih letečih predmetih. Tudi zanaprej ne bomo vedeli, ali je na tem kaj resnice ali ne. Toda zdrava pamet nam narekuje, da sprejemajo vse vesti, ki se nanašajo na neznane leteče predmete, z največjo rezervo. V zadnjem času so znanstveniki raznih strok, predvsem pa biologi, filozofi, fiziki, pa tudi kemiki, postali skrajno previdni v preračunavanju možnosti, da biva jo v svetovnem prostoru še druga razumna bitja in ne le človek. Dosedanje raziskave vesoljskega prostora so razodele, da je ne glede na matematične možnosti v vesoljskem prostoru gotovo veliko manj takih planetov, ki bi bili po življenjskih možnostih podobni zemlji, kakor pa se je doslej mislilo. Vse do danes niso odkrili v vsem našem osončju najmanjše sledi življenja kakega drugega izvora razen zemeljskega. Nikakršnega življenja ni najbrž niti na desetih, milijonih in milijardah planetov v drugih osončjih Rimske ceste ali zunaj nje. Če je, pa gotovo ne gre za razumna bitja, za ljudi z razumom in dušo. Iz tega se da logično sklepati, da je življenje, vsekakor pa razumno življenje osredotočeno po vseh dosedanjih podatkih na enem samem planetu v vesolju — na naši Zemlji.

Račun, da bi med tolikimi milijoni in milijardami planetov v vseh osončjih in galaksijah po statističnem računu moralo biti tudi precej visoko število svetov, na katerih žive razumna bitja, ne drži tudi s filozofskega stališča, kajti razumsko bitje je — tudi po nauku skoro vseh religij, zlasti pa najvišje in najpopolnejše med njimi, t.j. krščanske, nekaj tako edinstvenega, da ga primerjajo Bogu. »Človek je ustvarjen po božji podobi.« Ni verjetno, da bi bilo slučajno nastalo kdaj kjerkoli v vesolju eno samo živo bitje, kaj šele razumno bitje. Zato je s filozofskega stališča najbolj verjetno, da žive razumna bitja, ljudje, na enem samem kraju v vesolju, na naši Zemlji, da pa je verjetno mnogo svetov, kjer bi lahko živela v podobnih razmerah, kot na naši Zemlji. Toda ti svetovi so — če obstajajo — brez živih bitij, vsekakor pa brez

razumnih bitij in čakajo na človeka, če bo kdaj z našega sveta prodril do njih in jih koloniziral. To se bo morda zgodilo čez desetisoče, stotisoče, milijone ali milijarde let, toda človeška kolonizacija se bo gotovo širila iz enega samega centra, to je z naše Zemlje oziroma s svetov, ki jih bo človek v teku svojega nadaljnega obstoja in razvoja zasedel in civiliziral. Milijarde let — to je toliko časa za razvoj civilizacije in tehnologije do danes neslutnih možnosti, da se tudi kolonizacija ne le Rimske ceste, ampak celotnega vesolja, če je o kaki celoti sploh možno govoriti, kar je znanstveno in filozofsko dvomljivo — ne zdi nič več fantastičnega. Človeštvo bo imelo čas in možnost tudi za to, če se ne bo samo uničilo, kar pa ni verjetno.

Govorice o razumnih bitjih drugega izvora na drugih svetovih v vesolju so skoro gotovo samo naivne pravljice. Vse dosedanje govornice in vesti o razumnih bitjih z drugih planetov oziroma iz drugih osončij so bodisi plod čiste fantazije bodisi nesmisel. Zelo verjetno ni nikakih neznanih letečih predmetov, razen če gre za izdelke moderne ameriške ali sovjetske ali morda nemške letalske tehnike v eksperimentalnem štadiju, npr. za nek pojav magnetizma, privlačnosti ali toplotnega žarčenja, ki prisili takoimenovane neznane leteče predmete, da sledijo kakemu letalu ali drugemu predmetu in izginejo, ko preneha vir žarčenja, npr. ko letalo pristane. Drugo opravi fantazija.

Če pa v resnici obstajajo kaki neznani leteči predmeti, ki prihajajo s kakega drugega sveta, je to stvar neke tuje tehnike, ne pa nekih pravih človeških bitij drugega izvora. Lahko si je namreč zamisliti, da so se neke, na nekem planetu v vesolju razvila bitja, ki so z našega stališča izredno, celo fantastično nadarjena za tehniko letenja, kot so npr. tudi ptice z našega sveta. Ta bitja bi mogla imeti tudi toliko mero tehničnega razuma oz. logike in instinkta, da bi razvila zelo popolno letalsko oz. letalno in sploh mehansko tehniko, celo za vesoljske polete ali celo izrabljajoče vire energij, ki so nam še neznani, kot npr. ptice selivke izrabljajo možnosti, ki so človeku nedostopne. Toda eno je gotovo — kljub taki tehniki tista bitja niso pravi ljudje, ampak samo neke vrste za tehniko zelo nadarjene živali ali neke vrste živi roboti. Ljudem se čutijo inferiorna in se jim zato ne upajo

približati, kakor se ptica ne upa približati človeku, čeprav ga v možnosti gibanja, zlasti v zraku, neskončno presega. Če bi letela v neznanih letečih predmetih razumska bitja, bi že zdavnaj vzpostavila nek stik oziroma odnos s človekom: ali prijateljski ali sovraženi ali tudi morda porojeni samo iz radovednosti, kajti radovednost je značilna lastnost vseh razumskih, pa tudi nerazumskih višje razvitih bitij, npr. toplokrvnih živali in posebno vretenčarjev, kot so npr. psi, mačke ali celo miši. Če tisti, ki letajo z neznanimi letečimi predmeti, ne čutijo radovednosti in želje, da stopijo v stik z ljudmi na Zemlji, polni čudežev, kot je npr. umetnost, glasba ali književnost, potem ne le da inteligenčno ne morejo biti vredni upoštevanja, ampak so čustveno in razumsko celo na nižji stopnji od naših živali. Potem torej sploh ni mogoče govoriti o kakih človeških bitjih in niti ne o razumskih bitjih, ampak samo o neke vrste višje razvitih mravljah, ki morda hodijo po dveh ali treh nogah in so sposobne višje, celo ze-

(Dalje na 5. strani)

—o—

Iran kot primer

■ nadaljevanje s 1. strani

zaostajala po mentaliteti in zato gotovo tudi v udeležbi na novem bogastvu, so se pojavile napetosti, ki so postajale vedno hujše, in prišlo je do preloma.

Pri tem je zanimivo, da velik del tistih mladih, ki so študirali bodisi na domačih bodisi na tujih univerzah, ni potegnil s tistimi, ki so hoteli napraviti Iran za moderno velesilo in jo kar najhitreje potegniti iz njene tisočletne zaostalosti. Ne, potegnili so z najbolj nazadnjaškimi elementi, ki so se zbrali okrog ajatulaha Homeinija in njegovih pobočnikov. Iranski študentje v Združenih državah in v Evropi demonstrirajo za Homeinija in njegove nazore, ne za tehnični napredek in kako moderno ideologijo, da o demokraciji niti ne govorimo.

Iran pa je samo najnovejši primer. Taki primeri se bodo ponavljali, zdaj tu, zdaj tam. Izkazalo se bo, da je proces kulture in demokratizacije življenja tudi v tretjem svetu, na drugih celinah, dolg in težek proces in da se ne smemo vdajati prelahkemu optimizmu. To ni stvar milijard dolarjev, niti malo ne, ampak stvar dolgega in težkega prizadevanja v teku mnogih generacij. Obleka ne naredi človeka. Vsak napredek si je treba zaslužiti, in tistim ljudem oz. narodom je treba tudi vbiti v glavo, da si ga morajo zaslužiti. Najbolj pogumno zanje in za ostali, posebno kulturni svet, bi bilo, če bi si taki zaostali narodi začeli domišljati in se predajati fantazijam, da bodo postali na mah enaki najbolj kulturnim in naprednim narodom s tem, da bodo izsiljevali naprednejši svet, in si potem celo domišljali, da lahko triumfirajo nad njim in da so boljši od njega. To bi bilo pogubno tako zanje kot za napredni zahodni svet.

Tudi mi Slovenci bi se morali zavedati, kaj imamo v kulturi, ki smo si jo s trdom ustvarjali v teku tisočletja in več, in se ji ne odpovedovati na ljubo fatamorganam.

Kitajska bo priskočila na pomoč

Podpredsednik kitajske vlade Deng je v nagovoru na odposlanstvo tajskega parlamenta opozoril, da bo Kitajska priskočila na pomoč državam Zveze za Jugovzhodno Azijo, če jih bo napadel Vietnam. V zvezi so poleg Tajske včlanjeni Filipini, Indonezija, Singapur in Malezija.

Kitajska vlada bo tudi z vsemi sredstvi podprla demokratično Kambodžo in druge patriotske sile, ki se borijo proti vietnamskim napadalcem. Zdi se, da je Deng v zve-

zi s patriotskimi silami mislil predvsem na skupino bivšega kamboškega državnega poveljarja princa Sihanuka.

Agencija Nova Kitajska je sporočila, da je odpotoval prvi kitajski generalni konzul v San Francisco. O tem so se sporazumeli med obiskom, katerega je napravil na Kitajskem podpredsednik Združenih držav Mondale. Slednji je 31. avgusta odprl v Cantonu prvi ameriški konzulat na Kitajskem.

PREJELI SMO:

Ob mednarodnem letu otroka:

Pobude Slovenskega karitativnega društva (SLOKAD)

»Ne moremo govoriti o velikih odkritjih in ne o pravem napredku, dokler je na svetu en sam nesrečen otrok«. (Albert Einstein).

»Ni povsod po svetu tako lepo, kakor je pri nas: otrok je zavarovan, matere ga lahko dajo v otroški vrtec, za njegovo izobrazbo skrbi šola, verni starši poskrbijo za otrokovo rast v veri, da se lahko razvija v popolno in zdravo osebnost.

Vendar tudi mnogi naši otroci živijo v težkih razmerah, ne zaradi podhranjenosti pač pa zaradi nerazumevanja staršev, zaradi premalo ljubezni in prevelike sebičnosti. Tudi pri nas velja pravilo, da se nismo vživeli v resnico otrok.

Kaj pa drugod po svetu?

Glad, ta večni spremljevalec človeštva, ogroža vsaj 200 milijonov otrok.

Na svetu je okrog 10 milijonov ubežnikov in izgnancev, polovica je stara manj kot 15 let.

Vsak dan umre 3 tisoč otrok zaradi malarije, malaričnih bolnikov je danes na svetu okrog 140 milijonov.

Med 800 milijoni nepismenih na svetu je tudi 250 milijonov otrok.

Take in podobne statistike so bolj ali manj točne. Ne gre za to, da bi z njimi izzivali čustva usmiljenja ali težkega vzdihovanja. Ne delajmo si utvar, da bo mednarodno leto otroka odpravilo svet nasprotij, v katerih otroci začenjajo svoje življenje.

Najslabše je, če smo do vsega ravnodušni in nam je za vse prav malo mar.

Oplemenitimo svoj vsakdanji odnos do otrok! Osrečimo jim njihove dneve z dobroto, toda smiselno; z ljubeznijo, ki jo vodi modrost; z razumevanjem, ki zna odpuščati, s prijateljstvom,

ki vodi v tiste globine človeškega duha, kjer se človeško stika z božjim.

Da se vživimo v to, je praznovanje, ki ga prireja SLOKAD, skromen prispevek. Zato vsi vabljeni k sodelovanju.

PRAZNOVANJE

Nedelja, 18. nov.: Slovesna otvoritev praznovanja po vseh cerkvah sodelujejo pri sv. mašah naši otroci s petjem, branjem, prošnjami, darovanjem v dobre namene.

Od 18. nov. do 2. dec.: Dva tedna dejavnosti otrok

- dobra dela,
- slikarski ex tempore o otroku v svetu,
- literarni sestavki o otroku,
- lepaki o letu otroka z risbami za javne lokale,
- vaje za zaključno prireditev

Od 2. dec. do 9. dec.: Ocenjevanje dejavnosti strokovne komisije.

6. dec. ob 15. uri: Vaje za didaktično prireditev v Kulturnem domu v Trstu.

Za morebitna pojasnila: tel. 226117, 70265 in 211113.

ZAKLJUČNA PRIREDITEV

V nedeljo, 9. decembra, ob 16. uri v Kulturnem domu v Trstu, ul. Petronio 4.

- nastop 9 skupin s prizori, 3 otroških zborov,
- slovesen prihod sv. Miklavža,
- nagrajevanje najboljših literarnih in slikarskih del in akcij,
- podelitev izrednega spomina ob mednarodnem letu otroka vsem sodelujočim,

— RAZSTAVA LITERARNIH IN SLIKARSKIH DEL v razstavnici dvorani Kulturnega doma.

V Rimu ni dovolj cerkva niti duhovnikov

Rimski vikariat, ki ga vodi kardinal Poletti, je objavil proglas na laike, v katerem jih vabi naj priskočijo na pomoč, da se reši in prenove Rim. Rimski Cerkev — nadaljuje proglas — se nahaja v hudih težavah, ker v novem Rimu vladajo individualizem, nasilje in družbeno razkrajanje. Vse to negativno vpliva na krščansko življenje, ki je v težavah zaradi pomanjkanja duhovniških poklicev in zaradi neredne rasti samega mesta, katerega družbeno tkivo je zelo raznoliko tako zaradi prisotnosti različnih kultur kot tudi zaradi napačnega tolmačenja katolištva. Mnogi namreč menijo, da je vera nekaj individualnega in ne nekaj, kar je v službi drugih. Proglas rimskega vikariata pravi, da ima Rim tri milijone prebivalcev, a da samo četrtina teh živi dosledno krščansko življenje. Za obnovo in rešitev mnogih kočljivih vprašanj je po mnenju rimskega vikariata nujno sodelovanje laikov. Rimski vikariat ugotavlja, da se bo v italijanski prestolnici v dveh ali treh

letih naselilo 200 tisoč novih prebivalcev, za katere ni predvidena nobena nova cerkev in noben duhovnik. V Rimu je trenutno 982 župnij. Duhovnikov je 1.190, 70 župnij pa nima lastne župne cerkve. Rimski vikariat opozarja tudi na hudo finančno krizo, saj rimska Cerkev le s težavo zbere denar, ki je potreben za plačevanje najemnin za prostore, v katerih zasilno potekajo verski obredi.

SINDIKATI IN ZDRAVSTVENA REFORMA

Enotna sindikalna federacija Cgil-Cisl-Uil je zavrnila osnutek pooblaščenega odloka o pravnem položaju osebja v vsedravnih zdravstveni službi. Sindikalna federacija je napovedala vrsto protestnih stavk vsega osebja. V italijanskih bolnišnicah je skupno v službi kakih 400 tisoč bolničarjev in podobnih uslužbencev. Zdravniki v bolnišnicah so že sklenili stavkati od 22. do 24. novembra.

PRITOŽBA NA AVSTRIJSKO USTAVNO SODIŠČE

Pred dnevi so predstavniki Koroške enotne liste priredili na Dunaju tiskovno konferenco, na kateri so časnikarje seznanili z vsebino pritožbe, ki jo je Koroška enotna lista predložila avstrijskemu ustavnemu sodišču. V svoji pritožbi Koroška enotna lista ugotavlja, da je novi deželni volilni zakon na Koroškem v kričečem nasprotju z določili senžermenske pogodbe iz leta 1920, z avstrijsko državno pogodbo in z dodatno prilogo k evropski konvenciji o človekovih pravicah. Predstavniki Koroške enotne liste menijo, da je volilni zakon, ki ga je odobril koroški deželni zbor, protiuustaven, zaradi česar so bile tudi zadnje deželne volitve na Koroškem nezakonite in jih je treba razveljaviti.

Koroška enotna lista ugotavlja, da ta volilni zakon dejansko onemogoča, da bi bila slovenska narodna manjšina zastopana v deželnem zboru, kar pa je prava diskriminacija, ki je v nasprotju z že omenjenimi mednarodnimi obveznostmi, vsebovanimi tudi v avstrijski ustavi.

SPREJETA ZAHTEVA PO IZROČITVI

Avstrijsko pravosodno ministrstvo je sporočilo, da je sprejelo zahtevo italijanskih oblasti, naj se izroči italijanski pravici Alfredo Bianchi, ki je trenutno v zaporu v glavnem mestu Gradišćanske Železnem, ker je obtožen raznih kaznivih dejanj, kot so tatvine in goljufije. Bianchija je zaslišal rimski republiški prokurator De Matteo, ker je bil svoj čas izjavil, da so mu znane okoliščine v zvezi z umorom karabinjerskega polkovnika Varisca. Slednji je poleti postal žrtev atentata v Rimu. Bianchija bodo najprej sodili v Avstriji in ga nato izročili italijanskim oblastem.

AVSTRIJSKI PROTEST

Avstrijski zunanji minister Pahr je v parlamentu izjavil, da bo takoj posredoval pri italijanski vladi v korist oseb, ki imajo stalno bivališče na avstrijskem ozemlju, in ki imajo pravico do prejemanja pokojnin od italijanskega zavoda za socialno skrbstvo. Poslanec Schranz je namreč vložil interpelacijo, s katero je protestiral proti velikim zamudam, do katerih prihaja od 1. julija dalje pri izplačevanju pokojnine iz Italije. Poslanec Schranz je ugotovil, da je avstrijska država sklenila sporazume glede izplačevanja pokojnin z mnogimi državami, a da samo z Italijo nastajajo velike težave. To vprašanje je prejšnji teden sprožilo Združenje Južnih Tirolcev v Avstriji, ki ima kakih 6.000 članov. V Avstriji redno izplačujejo pokojnine v prvem tednu vsakega meseca.

DRUŠTVO SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu

priredi

POSVET O ŠOLSKI PROBLEMATIKI NA TRZAŠKEM

v ponedeljek, 19. novembra, ob 20.15 v Peterlinovi dvorani v Trstu, ulica Donizetti 3.

— Sodelujejo ravnatelji in predstavniki šolskih oblasti.

Ošlakov članek o socialistični morali

Slovenski tednik »Teleks«, ki velja za nekako informativno prilogo »Dela«, je objavil v zadnji številki z dne 9. novembra v rubriki »Svobodna katedra« dopis znane publicista Vinka Ošlaka, ki je predlanskim predaval tudi v Dragi. V dolgem dopisu na dveh straneh obravnava temo takoimenovane socialistične morale, ki jo je načelo uredništvo v omenjeni rubriki. Ošlakov članek, ki ima naslov »Ne o socialistični morali, temveč o moralnem socializmu«, je izredno inteligentno in odkrito napisan ter je verjetno močno odjeknil v slovenski javnosti. V njem je toliko globokih misli in izvirnih spoznanj, da se čutimo dolžni, da opozorimo nanj tudi našo javnost in ga podamo vsaj v odlomkih.

Ošlak piše med drugim: »Najprej se moramo sporazumeti o tem, kaj nam pomeni beseda socializem. Če ostajamo zvesti Engelsovi teoriji, da je socializem znanost, potem se je nesmiselno vpraševati po morali, ki bi naj tej znanosti pripadala. Za znanstveno mišljenje je morala nekaj irelevantnega. Znanost ostaja znanost, tudi če sintetizira strupe za kemijsko vojskovanje. Znanost, tudi če je to družboslovna ali antropološka znanost, nima aparata, s katerim bi merila enote moralnosti ...«.

»Socializem, ki bi zares hotel biti znanost, pa bi imel še več drugih nepravil. Vsaka znanost je po svoji naravi elitna in avtoritativna. Če bi socializem predvsem bil stvar znanosti, potem bi njegovo usodo določali pač izključno tisti redki družboslovni znanstveniki, ki so res zmožni znanstveno pojmovati človeško družbo. Pusti-

mo ob strani sicer očitno dejstvo, da so si prav družboslovni znanstveniki glede svojega predmeta najbolj v laseh; predpostavimo, da so si vzorno enotni v svojem viziranju prihodnje družbe. A kot znanstveniši bodo pač vseskozi uporabljali znanstven instrumentarij, ki se sklicuje na dejstva, na merjenja, na logiko; ne pozna pa glasovanja in odločanja. Znanstvene akademije in laboratoriji ne razpisujejo referendumov, ne glasujejo, ne vodijo propagande, ne navdušujejo, ne svarijo itd. Če bi socializem res bil znanost, bi bil sistem, ki se ga lahko v šoli naučiš, ne moreš mu pa ugovarjati in se o njem ter v njem kakorkoli demokratično odločati. Še ena zmotna nas tu rada zavede. Nepoučeni ljudje mislijo, da je znanstvenost istovetna z resničnostjo oziroma pravilnostjo. To seveda nikakor ne drži. Znanstvenost je v pristopu, v metodi, ne pa v pravilnosti ... Na srečo takega socializma nikjer na svetu ni in ga nikoli ne bo. Izraz »znanstveni socializem« je floskula, ki je ob koncu prejšnjega stoletja pomagala k ugledu, danes pa lahko človeka samo še spravi v smeh. Kaj ni simptomatično, da ima dežela, ki ji vlada takoimenovani »znanstveni svetovni nazor« (avtor meni Jugoslavijo) take težave v resnični znanosti in skoraj najmanjše število patentov (glede na prebivalstvo) v Evropi ... ?.

Ošlak potem utemeljuje svojo tezo, da je socializem v osnovi etična kategorija, namreč težnja po pravičnosti v ekonomskih odnosih, in nadaljuje: »Jasno je, da je s tako opredelitvijo vprašanje morale v socializmu postalo ne le osrednje, ampak kar temeljno vprašanje. Nihče ne dela krvavih revolucij zaradi znanstvene nezadoščenosti; mnogo krvi pa je že bilo prelito zaradi nezadoščenega gona po pravičnosti. In če je tako, potem je jasno, da se prizadevanje za socializem inspirira in orientira po morali, po človekovem moralnem čutu, ne pa narobe. Zatorej je nesmiselno govoriti o »socialistični morali«, vsaj ne v strogem pomenu besed, ampak lahko kvečjemu govorimo o **moralnem socializmu**. Ni namreč družbena ureditev tista, ki dá prav morali — morala mora dati prav družbenemu redu. Nekega dejanja ne moremo opravičiti že samo zato,

ker ga je opravičil neki družbeni red. V Nürnbergu je človeštvo obsodilo nacistične zločine, čeprav jih je nacistični red smatral za moranlo neoporečna in celo krepstna dejanja. Torej si tudi socializem ne more izmišljati neke posebne morale, ampak je za moralno neoporečna in celo krepstna stavlja Ošlak — le, kolikor **bolj** izpolnjuje človeške moralne norme, kot so jih izpolnjevali prejšnji družbeni sistemi. Če pristanemo, da je morala lahko »socialistična«, potem moramo priznati tudi nacistično, fevdalno, suznjelastniško moralo. In če je tako, potem ne moremo več obsojati nobenega družbenega reda, saj je bil vsak v popolnem soglasju s svojo posebno moralo ...«.

Vinko Ošlak v svojem članku polemizira z znanim filozofom in marksističnim teoretikom dr. Vojanom Rusom in mu dokazuje, da je njegovo sklicevanje na Marxa v resnici, čeprav nehote in nevede, sklicevanje na Jezusov stavek: »Po njih delih jih boste spoznali?«. Ni namreč drugega merila za razločevanje med dobrim in zlom. »Če temelji socialistična morala na človeku — piše Vinko Ošlak — je treba povedati, ali na kateremkoli človeku; ali na neki abstraktni človeški povprečnosti (hermafrodit z eno dojko ...); ali pa na nekem čisto konkretnem zgodovinskem človeku. Krščanstvo temelji svojo moralno na konkretnem zgodovinskem človeku in božjem Sinu Jezusu Kristusu. Kako mislijo marksisti, nam bo mogoče pojasnil dr. Vojan Rus. Nekaj pa lahko rečemo že vnaprej. Očitno tudi marksisti čutijo, da moralni zakon ne more biti slepa obveza do **nečesa**, pa čeprav je ta nečes celota družbenih odnosov, ampak je lahko le obveza do **nekoga**. Le iz nepoštenosti do tega »nekoga«, ki ga ne smejo imenovati, je mogla zrasti silovita deviantna spaka marksističnih sistemov: kult osebnosti.«.

—o—

AVSTRIJA PRITISKA

Avstrijski zunanji minister Pahr je na zadnji seji zvezne vlade sporočil, da je avstrijski veleposlanik v Rimu prejel nalogo, da obišče ministrskega predsednika Cossigo, kateremu bo obrazložil zahtevo dunajske vlade, naj se čimprej izdajo še zadnje izvršilne norme za priznanje avtonomije Južnemu Tirolu, oziroma Bocenski pokrajini.

O neznanih letečih predmetih...

(Nadaljevanje s 3. strani)

lo visoko razvite tehnike, kot so je v manjši, a sorazmerno še vedno zelo visoki meri sposobne naše mravlje ali termiti, pa tudi čebele, a samo to in nič več.

V takem primeru so torej bitja, ki drviyo brez smisla in namena sem in tja na neznanih letečih predmetih po vesoljskem prostoru, nekaki vesoljski termiti in tudi gledajo na človeka kljub vsemu iz termitške perspektive, boječe in hkrati brezbržno. Če bi jih primerjali opici, ki se pači človeku od daleč, obenem pa se ga boji, bi bila to žalitev za opico, ne pa za bitja v neznanih letečih predmetih. Fantazije o razumnih bitjih na svetovih v drugih osončjih si izmišljajo ljudje, kakor smo mi — kakor da je kaj takega mogoče. In v čem naj bi bila ta večja popolnost? V tem, da človek ne bo poznal več dvomov in dušnih ter telesnih bolečin, da ne bo več delal napak in obupaval? Potem tudi ne bi bil več sposoben, pa tudi ne vreden, sočutja in ljubezni. Bil bi pošast — ali pa, kot že rečeno, termit, o kakršnem pa se ne splača sanjariti in od kakršnega nima pomena kaj pričakovati, kvečjemu škodo. Toda človeški razum, razum človeka »po božji podobi«, bo vedno kos tako pošastim kot termitom.

F. M.

Spet težave v Ukvah

V problematiko manjšinskega šolstva v naši deželi se vključuje tudi vprašanje izzvenšolskega tečaja slovenščine v Ukvah, ki je v preteklosti povzročil nemalo slabe krvi med domačini in je še vedno nerešeno. Te dni smo prejeli tiskovno poročilo iz Kanalske doline, ki ponovno opozarja na nezadovoljiv položaj Slovencev v tem delu naše dežele. Ukljanska župnija je namreč prvega oktobra letos poslala pristojni šolski in občinski upravi pismeno prošnjo za dodelitev učilnic za pouk slovenščine, glasbene vzgoje in verouka. Do zdaj pa prošnja ni bila rešena in vse daje misliti, da se z birokratskimi potezami skuša onemogočiti začetek pouka. Didaktično ravnateljstvo s Trbiža je v pismu zahtevalo od ob-

činske uprave, naj ugotovi, ali župnik razpolaga z lastnimi prostori in v takem primeru se dodelitev učilnic odkloni. Pouk pa se vsekakor ne bi smel vršiti v dneh, ko poteka državni tečaj iz nemščine. Starši šoolobveznih otrok so ogorčeno protestirali proti takemu ravnanju šolskih in občinskih oblasti. Zato se prosvetni društvi Lepi vrh in Planinka, župnija in prizadeti starši obračajo na vso slovensko javnost in jo pozivajo, naj s konkretnimi pobudami in protestnimi akcijami podprejo njih boj za konkretno uveljavitev pravice do pouka v lastnem jeziku. Pouk slovenščine — zaključuje tiskovno poročilo — se bo v kratkem začelo v cerkvenih prostorih, kot pred dvema letoma.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Nova številka »Mladike«

Nova, deveta, t.j. novembrska številka Mladike prinaša na uvodnem mestu prisrčno in v elegantnem slogu napisano razmišljanje »Konec je hrepenenje«, posvečeno dnevu vernih duš. Ne moremo si kaj, da ne bi navedli nekaj značilnih odlomkov iz njega, tembolj, ker spada to razmišljanje nedvomno med najlepše tekste, kar jih je bilo kdaj v slovenščini napisanih na temo dneva vernih duš, novembrskega odmiranja in upanja v vstajenje. Pod naslovom »Konec je hrepenenje« piše Martelanc med drugim: »Pod ciprese, tako novembrsko zapisane v naši zavesti, zahajam rad tudi v mesecih drugačnih svetlob in vonjav, kot jih ima ta predzadnji v letu, ves ubran na spomine ob krizantemah. Pokončnost teh plemenitih dreves je v tako izzivalnem nasprotju z vodoravnostjo smrti, da me prevzame neznano veselje prav sredi gaja najtišje žalosti ter se vse v meni izravna in pomiri. Objemam to sloko, aristokratsko drevo in se sprašujem, kaj je to konec. Je zares le prekinitev tiste sle po nadaljevanju, ki je v sleherni obliki živega in torej usmerjenega nekam naprej? Jutro, pomlad, prvi takti koncerta, otroško igranje, dekliski nasmeh, vlak, ki odhaja, mladost, ogenj, svit, potrkavanje v linah, slapovi, poljub — vse bo doživelo tisto nepreklicnost, ki ima lahko tisoč izrazov, a en sam pomen: konec. In vendar mi nekaj pravi, da je del skrivnosti, ki jo vsebuje konec, tudi v tem, da se da o njegovi strašni definitivnosti debatirati. Kdor ne verjame v up, ki ga ponuja vertikalnost ciprese, naj se zamisli vsaj v tisto predzadnje emotivno cono, ki jo srečamo pred vsakim koncem, ko je to višek crescenda. ... Daljave, ki se približujejo, resnica, ki dobiva zadnja potrdila, želja, ki bo zdaj zdaj utrpani sad,

delo, ki bo ta hip dovršeno, nasmeh, ki se spreminja v vabilo: pridi! ... tudi to so napovedi konca, ki bo sladek zaradi teženja po njem in grenak, ker bo nekaj dozorelo v zadnji akord. In tedaj se mi utrne misel, ki je že čisto na meji želje: konca ni, konec je hrepenenje. Pod novembrsko cipreso in povsod, kjer ima kaj svoje korenine in svoj vrh, svoje skrivnostno izhodišče in svoj skrivnostni cilj. Nekje v krošnji sedi grlica, ki poje čudno pesem, pesem vsega živega, pesem hrepenenja«.

Tako Saša Martelanc. V razpoloženju, ki ga vzbudi njegov uvod v revijo, še tembolj uživamo »Pet Pascolijevih poslovenjenih«, ki jih je preliel v naš jezik Vinko Beličič in jih izbral iz njegove zbirke »Myricae«. To so pesmi »Oljna nedelja«, »Daljen praznik«, »Po nalivu«, »Kokoši« in »Zadnja pesem«. Tanja Rebula pa je prispevala kratko novelo »Tik pred svitom«, o skriv-

nosti smrti mladega panonskega študenta nekje ob Ljubljani: nesreča ali samomor? Kdo ve. Zelo lepo, lirčno napisana novela pa bravca vsebinsko ne zadovolji; v njej smrt preveč na lahko zmaga, mlado življenje se utrne vse prehitro, brez boja. Zakaj? V tem je še veliko mladostnega svetobolja, toda v Tanji Rebula je nedvomno talent.

Jelka Daneu objavlja bolj satiro kot humoresko »Naše gore listi« o problemu naše zavednosti in naše šole. Mogoče izzveni malo preveč pesimistično, bojimo pa se, da je napisana po resničnem dogajanju.

Številka prinaša tudi že običajne rubrike in spise v nadaljevanjih, kot npr. dnevnik Lada Piščanca, Za žene in dekleta, Iz dnevnika mlade družine, rubriko Brune Pertot o naših rastlinah in drevesih, jezikovne in literarne rubrike Pavleta Merčija in Martina Jevnikarja, manjšinsko rubriko Ivota Jevnikarja in seveda tudi druge tradicionalne rubrike, dopolnjene z mnogo manjšimi članki, komentariji in humorjem, ki je — seveda Čukov — precej žgoč. Naj omenimo še dve pesmi Vladimira Kosa in pesem Milene Merlak »Vsi sveti na gozdnem pokopališču«. S tem pa vsebina nove številke Mladike še ni izčrpana.

REVIJA "ZNAMENJE"

Na žalost prihaja revija Znamenje, ki jo izdaja Mohorjeva družba v Celju, urejata pa jo Rafko Vodeb kot glavni urednik in France Vodnik kot odgovorni urednik, tako neredno in zato tudi tako poredko v Trst, da nam ni mogoče sproti zasledovati njenega izhajanja. Zadnja številka, ki je prispela v prodajo v Trst, nosi številko 1 1979.. Zato bomo spregovorili pač o njej — vsekakor je za Trst najnovejša.

Na uvodnem mestu prinaša teološko razpravo Vekoslava Grmiča »Končnost in neskončnost pojma Bog«, ki je zelo zanimiva, čeprav za laika

nekoliko težavna, ker uporablja pojme, ki mu niso ravno domači. Grmič npr. piše: »Pojem Bog je v nekem pogledu končen in neskončen hkrati. Boga moramo označevati samo s končnimi pojmi, ki v polni meri ustrezajo le stvarim, torej končnim bitjem, čeprav si z različnimi pridevki pomagamo, da bi izključili iz njih končnost ali omejenost. V bistvu ti pojmi ostanejo končni, naj storimo z njimi kar koli. Razen tega se za pojmi skriva čisto določeno izkustvo, ki ni nekaj statičnega, nekaj krajevno in časovno veza-

(Dalje na 7. strani)

JOŽKO ŠAVLI

PROTI SEVERU...

6

Če je narodna zavest Poljakov, kot se zdi in kar je vsaj deloma tudi upravičeno, preveč usmerjena v povzdigovanje lastnega, je naša slovenska pamet drugače zdresirana, preveč podvržena občudovanju tujega. Vendar pa pridejo trenutki, ko se to tudi spremeni. Po večerji, prvi dan v Čenstohovi, je gospod Lasič sedel h klavirju v jedilnici hotela in bolj poskušal kot pa nameraval nekaj zaigrati. Takoj je imel okrog sebe nekaj naših ljudi, ki so spontano začeli prepevati. In kmalu se jim je pridružil vse. Celo poljsko strežno osebje je prenehalo s pospravljanjem in se nam pridružil. Zato smo jo skupno ubrali »Hej, Slovani!«, pa je izzvenelo tako prisrčno, da kar nismo mogli prenehati.

Tokrat smo vendarle začutili, da nas družijo nekaj »slovanskega«, kar je tudi prav. Treba pa je vendarle ohranjati lastne narodne vrednote, lastno narodno bistvo. Prav to pa hočejo očitno očuvati Poljaki, ko so sprva zadržani in nezaupljivi nasproti prehitremu bratenju, ki se le prevečkrat izkaže kot navadna prevara, kot zavojevanje šibkejšega s strani močnejšega pod krinko bratske združitve.

Pod večer naslednjega dne se odpeljemo iz Čenstohove. Po kakih šestdeset kilometrih prispemo v industrijsko mesto Sosnowiec in se nastanimo v lepem novem hotelu Novotel, ki ga je zgradila francoska hotelska tvrdka. Tukaj se začenja Šlezija, med-

tem ko ležita Krakov in Čenstohova še v Mali Poljski. Mala Poljska teži k Visli, Šlezija pa obsega poročje Odre dotam, kjer se vanjo izliva Nisa (sedaj nemško-poljska meja).

Območje, kjer leži Sosnowiec, je pravo somestje, kot Porurje v Nemčiji. Tvorijo ga številna industrijska mesta kot Katowice, Gliwice, Zabze, Bytom, Chorzów in številna manjša. Znana, industrijska Gornja Šlezija, z nahajališči premoga in železove rude.

Danes pripada vsa Šlezija Poljski. Do zadnje vojne pa je bil poljski le majhen del in sicer območje mesta Katowice.

Zapustimo industrijsko območje in se usmerimo proti mestu Opole. Od tega mesta dalje se začenja Dolnja Šlezija. Vozimo se mimo gozdov in travnikov, vrstijo se nepregledna polja, lepo obdelana, na njivah zori rž, proso, lan, sladkorna pesa, krompir, okrog kmetij številna perjad, zlasti race in gosi. Očitno je zemlja zelo rodovitna. In res, tam kjer je strnišče preorano, se zdi, kot da bi bila mastna.

Rodovitna dežela je bila vsa stoletja sporno jabolko močnejših sosedov, sprva med kraljestvoma Poljsko in Češko, potem pa še med mogočno Prusijo. Spočetka je pripadala Češki, ko je bila ta še kneževina. V 10. stoletju se v njej nastani poljski živelj in pripade poljski kroni, dokler je poljski kralj

Kazimir Jagielonski sredi 14. stoletja ne prepusti češkemu kralju Ivanu Slepemu, ki se v zameno odpove sorodstvenim pravicam do poljskega prestola.

Tatarski vdor leta 1241 Šlezijo hudo opustoši, tudi njeno prebivalstvo je močno razredčeno. Po tem vdoru pridejo številni naseljenci od zahodne strani, predvsem s Saške, živelj torej, iz katerega se skupaj z drugimi skupinami na srednje evropskem prostoru že začnejo oblikovati Nemci kot nova narodnost. Kljub temu, da je dežela odslej večinoma nemška, pa še nadalje pripada češki kroni, vse do leta 1741, ko nastopi Marija Terezija kot ženska naslednica na cesarskem prestolu, cesar pa pruski kralj Friderik ne prizna in začne vojno proti cesarici. Marija Terezija je prisiljena skleniti premirje in prepustiti kralju Frideriku Šlezijo, razen že omenjenega predela ob Moravskih vratih. Tu je treba povedati, da je Marija Terezija tedaj bila nositeljica krone rimskega cesarstva, češke in ogrske krone kot tudi vodinja Avstrije in Notranje Avstrije.

Seveda je večina naših ljudi prepričana, da so ob koncu zadnje svetovne vojne, leta 1945, Poljaki znova »osvobodili« Šlezijo kot svojo starodavno deželo in da jo je naseljeval vseskozi večinoma poljski živelj. Pač posledica nekoliko naivnih narodnostnih in hejslovanskih pojmov iz osnovne šole. V resnici se je leta 1945 izvršil pregon civilnega nemškega prebivalstva, pri čemer je bilo na stotisoče žrtev, mož, žena, otrok. Teško bi bilo k temu reči, prav jim je »hudobnim« Nemcem, kot se nam večkrat zazdi, da smo do česa takega upravičeni.

Sam sem osebno že srečal številne šlezijske in sudetske Nemce, ljudi, ki so bili izmed vseh iz dru-

NEHRUJEVA NAGRADA ČRNSKEMU ODVETNIKU

Indijski podpredsednik je sporočil, da je bila letošnja Nehrujeva nagrada za mednarodno razumevanje podeljena črnskemu odvetniku iz Južne Afrike Nelsonu Mandeli, ki je že 16 let v zaporu. Južnoafriške oblasti so odvetnika aretirale leta 1963 in ga obsodile na dosmrtno ječo zaradi protidržavne dejavnosti. Indijski podpredsednik je dejal, da so letošnjo Nehrujevo nagrado podelili Mandeli, ker je vse svoje življenje posvetil boju proti rasni diskriminaciji. Nehrujevo nagrado za mednarodno razumevanje sta prejšnja leta med drugimi prejela mati Terezija iz Kalkute, ki je letos bila odlikovana z Nobelovo nagrado za mir, ter jugoslovanski predsednik Tito.

TERORIZEM V ŠPANIJI

V baskovskih pokrajinah v Španiji se nadaljuje teroristična dejavnost separatističnih skrajnežev organizacije ETA. Pred dnevi je padla nova žrtev, neki gozdni čuvaj. V mestu Santander pa je dinamični naboj uničil naprave za električno-jedrsko centralo, ki jo gradijo v bližini Bilbae. Škoda znaša nekaj milijard lir. Deset nameščencev v podjetju, kjer je eksplodirala bomba, so teroristi zvezali.

AVTONOMIJA ZA KURDE?

Kot poroča jugoslovanska tiskovna agencija Tanjug, so predstavniki iranskega revolucionarnega sveta in kurdske manjšine dosegli sporazum, po katerem bi se moral prenehati upor v kurdskih pokrajinah v Iranu. Podrobnosti sporazuma še niso znane, vendar se zdi, da bodo Kurdi dobili deželni statut in jim bo priznana pravica, da vzgajajo svoje otroke v materinem jeziku. V kurdskih pokrajinah bodo revolucionarno gardo, policijo in orožništvo sestavljali le pripadniki kurdskega naroda.

gih nemških pokrajin mogoče še najbolj prijazni in dobrohotni. Povedali so mi, seveda, tudi o dogodkih leta 1945, toda brez kakih očitkov in nacionalnih gledanj ter predsodkov. Samo s človečanskega stališča. Jaz sam nisem soglašal, kot tudi danes ne morem, z nasilnim pregonom prebivalstva z ozemlja, na katerem živi že stoletja in zato ne more biti »okupatorsko«.

Toda presenečen sem bil nad dejstvom, da so prav ti nemški ljudje, ki so sicer obsojali sama nasilja in nečloveško ravnanje ob koncu vojne, glede tega, kar zadeva izgubo vzhodnih nemških ozemelj in s tem tudi sam pregon nemškega prebivalstva, nedvoumno izjavili: »Wir haben den Krieg verloren!« Torej, izgubili smo vojno in jemljemo nase posledice političnega značaja, toda to bi bilo lahko izvršeno tudi brez človeških žrtev.

Kolikor nacionalističnih Nemcev sem bil srečal, tistih, ki sanjajo o nemški veličini in krivici, ki se je zgodila nemškemu narodu z izgubo vzhodnih ozemelj, ni bil nihče od njih iz sudetskih, šlezjskih in pomorjanskih predelov. To sicer ne pomeni, da med temi Nemci nacionalistov ni, je pa vendarle značilno.

Wroclaw, do zadnje vojne mogočno glavno mesto Šlezije, nemški Breslau, toda ustanovili so ga Čehi za vojvode Vratislava I. (vladal od 894 do 941). Po njem je mesto dobilo svoje prvo ime Vratislava. Že okoli leta tisoč je postalo škofovski sedež. Njegovo zgodovinsko središče je na otoku sredi Odre, z gotško stolnico iz 13. stoletja.

Prispeli smo v mesto okrog poldne in se nastanili v hotelu Novotel. Popoldne je bil kratek ogled mesta, ki je sedaj deloma na novo pozidano, deloma

REVIIJA »ZNAMENJE«

(Nadaljevanje s 6. strani)

nega, nekaj, kar se neprestano razvija, raste, spolnjuje v okviru zgodovine posameznega človeka in človeške skupnosti, ki ji posameznik pripada. Tako se vsebina pojmov spreminja in so ti zato tudi v tem pogledu končni.

Tudi Jože Rajhman, ki ga poznamo med drugim po nekaj dobrih versko-zgodovinskih študijah iz slovenske zgodovine, je prispeval za to številko teološko razpravo, ki ima naslov »Bog kategoričnega imperativa«. Razprava je bistro in toplo napisana, čeprav obravnava stvari, ki bi med bogoslovci najbrž povzročile nekoliko polemike, med tistimi, ki gledajo na stvari bolj cerkveno-juridico ali zgodovinsko, in tistimi, ki se poglobljajo v bistvo vere. Ti so tudi najbolj poklicani, da o tem razpravljajo. Slovenski bravec, zlasti katoliški izobraženec, pa občuti samo veselje ob ugotovitvi, da teologija na Slovenskem ni shirana in da celo kaže novo vitalnost

Bolj šibki je leposlovni prispevek Janeza Blažiča »Odsevi«, ki se nadaljuje iz prejšnje številke. Človeku je neprijetno, ko ugotovi ravno v leposlovnih, pripovednih delih slovenskih avtorjev vedno spet take miselne plitvine in take puhle fraze, da si ne more misliti drugega, kakor da

vidijo številni slovenski pisatelji v miselni revščini nekako literarno kvaliteto. Mogoče se skriva v tem neka tradicija, ki se sklicuje še na povest »Sreča v nesreči«, na Krjavlja in njegovo kozo ter na Finžgarjevo psevdozgodovinsko udrihnico »Pod svobodnim soncem«, o kateri si literarni zgodovinarji in knjižničarji še vedno niso na jasnem, ali je bila napisana za otroke ali za odrasle. Prav zato je menda postala klasično delo slovenske literature. Kar zadeva Janeza Blažiča in njegove »Odseve«, bi npr. malo bolj kritični bravec rad kaj plačal, samo da bi zvedel, kaj misli avtor pod izrazom »slovenska ustnica«. Če bi govoril o zamorskih ustnicah, bi še razumeli, a o slovenskih ... Niti slutnje nimamo, kakšne naj bi bile. Brez takih fraz bi bil Blažič lahko kar dober pisatelj, a poleg fraz je v njem še preveč neke težke turobnosti, da bravec kar zažebe. Nacisti, smrt otroka, revščina, sneg, otožna zimska pokrajina — ali slovensko pripovedništvo res ne pozna ničesar drugega? Tudi smrt, seveda, a smrt se menjava z življenjem, s srečo, z veseljem in to spet z žalostjo — a v slovenski literaturi vlada že dolga desetletja sama mračnost, turobnost, stradanje, nesreča, vojna, umiranje ... To postaja že manira in model.

OBISK V JUGOSLAVIJI

V ponedeljek je prispel na uradni obisk v Split poveljnik vrhovnega stana italijanske vojne mornarice admiral Giovanni Torrisi, ki je gost jugoslovanske vojne mornarice. Admiral Torrisi je bil na obisku v Jugoslaviji štiri dni. Poleg Dalmacije si je ogledal Zagreb in Beograd. Med obiskom je imel razgovore z visokimi častniki jugoslovanske vojne mornarice. Predmet razgovorov je bila možnost sodelovanja med vojnama mornaricama obeh držav na različnih področjih.

NOVA TURŠKA VLADA

Predsednik turške republike je odobril sestavo nove vlade, ki jo je predlagal predsednik Demirel. V novi vladi je 29 ministrov; vsi pripadajo pravaški stranki ministrskega predsednika Demirela. Njegova stranka ima v poslanski zbornici 185 poslancev, kar pomeni, da nima absolutne večine. Zdi se pa, da se je predsedniku Demirelu posrečilo pridobiti na svojo stran predstavnike nekaterih manjših strank, tako da bi njegova vlada morala prejeti zaupko v parlamentu.

pa zravnano z zemljo. Pred zadnjo vojno je štel nad milijon prebivalcev, po vojni pa jih šteje le nekako polovico. Seveda Poljakov. Priznati pa je treba, da se sedanje poljske oblasti ne bojijo silnih izdatkov, ko obnavljajo vse zgodovinske stavbe in stare mestne dele v njihovi prvotni podobi. Tudi tukaj. Zgodovinski Otok, s stolnico in drugimi cerkvami, ima znova prvotno podobo, zatem elegantna baročna stavba univerze, v sklopu katere je tudi bogata baročna cerkev, pa osrednji trg Solny z renesančnimi stavbami kot nekje na Flamskem.

Wroclaw ali Breslau se je ob koncu vojne držal še tri dni dlje kot Berlin. Skupina nacistov se je zabarikadirala sredi mesta in se bila tako zagrizeno, da ji ruska vojska dolgo ni mogla do živnega. Danes tukaj ni več Nemcev. Na neki razglednici najdem plesno in pevsko skupino »Wroclaw« v dolnješlezjskih nošah, ki ostajajo seveda nemške, a učinkujejo name nekoliko mučno, ko pomislim, da jih nosijo sedaj Poljaki. In čeprav Poljakom privoščim, da so dobili to bogato mesto in deželo — mogoče je to ostank hejslovanske vzgoje — mi vest le ne da, da bi se strinjal z nasilno raznaroditvijo, pa najsi gre tudi za Nemce.

Toda bila je Nemčija, ki je začela z vojno, ne Poljska. »Wir haben den Krieg verloren!« To so sedaj posledice.

Sicer pa segajo korenine nemškega nacionalizma mnogo dlje kot pa do prve vojne in do pojava nacizma. S kasarniško vzgojo in dresiranjem množic je začel že pruski kralj Friderik, nadaljeval Bismarck v drugem rajhu in dopolnil Hitler v tretjem. Sam nemški narod je bil pravzaprav žrtev takšne dvesto-

letne dresure, ki ga ni navajala samo na prisiljeno snažnost in kultiviranost vsakdanjega življenja, ampak mu vcepljala tudi občutke večvrednosti nasproti sosedom, ki so se izzivale v grozotni podobi, sprva duhovnega, zatem pa tudi fizičnega nasilja nad sosedi. Spomnimo se na spise nemških filozofov v prejšnjem stoletju, na poveličevanje »zdravega« germanstva, na nacionalistične spise nemških in avstronomskih zgodovinarjev, ki so s potvorbami poveličevali preteklost nemškega naroda. Celotna sama oznaka »tretji« rajh je potvorba, saj prvega, ki naj bi bil Rimsko cesarstvo, nikakor ne moremo označiti za »nemškega« v nacionalnem pogledu.

Nemški narod pa, ki je dal izmed sebe Goetheja in Beethovna ter druge velikane evropskega duha in kulture, je postal žrtev elite, ki se je vdajala psihotičnemu sanjaštvu in kriminalromantičnemu nacionalizmu. Ideja je vsemogočna, narode dviguje ali pa jih spravlja v tragedije; dovolj, da se najde demagog, ki utopične sanje vzame zares.

Ko drugi dan zapuščamo Wroclaw in Šlezijo in se napotimo proti Češki, mi je skoraj hudo pri srcu. So nemško-poljska nasprotja danes dokončno izravnana in bosta oba kulturna naroda soseda končno vzpostavila odnose medsebojnega sodelovanja in dobrega sosedstva, ali pa bodo kdaj ta nasprotja znova izbruhnili v spopad?

Na meji znova zamudimo tri ure, preden zapeljevo v češko obmejno mesto Nachod. Pregledovanje potnih listov in primerjanje z imeni sumljivih oseb po seznamih. Toda sedaj smo tega že navajeni, pa tudi spočiti smo, zato mine vse brez godrnjanja in razburjanja. (dalje)

KNUT HAMSUN POTEPUHI

OOOO Poslovenil Oton Župančič OOOOOOOOO 73 OOOO

Slap prihaja od zgoraj kakor iz ogromnega žrela, bruha v zrak, se na svoji poti razbija ob pečinah in strmoglavi, kipeča pena, v globino. Dim vstaja od dna, tam zdolaj se mota, vrvra in se trese, tako je, kakor da leži v brezdnu sam grom in se vije in ne more nikoli gori.

Edevart je opazoval malčico. Voda ji je obrizgala lase, hoče jo potegniti nazaj, ona pa se brani, kaže naprej, hoče celo na drugo mesto, hoče se še bolj približati prepadu. On mora rabiti prijazno silo in jo zadržati.

Loviza Magreta je stopila v gozd, in Edevart vidi, da je sam z malo deklico. Ne more si kaj, samo lase ji gladi in ji kaže, da so se ji zmočili. Nji to nič ne de. On položi svoje lice na njeno, in ker tako pripravno stoji, jo poljubi. Ona ga pogleda in razume to tako, da jo od srca prosi, naj ga poslušša in stopi nazaj. In dekletce se ne brani več. Oddaljita se nekaj korakov in zdaj že slišita, kar govorita med sabo. »Ali ni bilo prekrasno?« jo vpraša. In vpraša jo še enkrat, ona pa ne odgovori, bil je pač zanjo prevelik dožitek. Vidi Lovizo Magreto, kako sedi z rokami v krilu na mahovitem parobku, kar samo sedi. Dete steče k materi in Edevart se strašno boji in nerodno mu je da bi mala utegnila povedati, kaj je storil. »Hola!« zakliče, da bi se osmešil.

Loviza Magreta mu pokima in se smehlja: »Pravi mi, da si jo poljubil.«

Edevart strahopetno in ves rdeč: »Hotela je stopiti na nevarno mesto, pa si nisem vedel drugače pomagati —«

Loviza Magreta: »Da,« rekla sem ji, »da si dobro naredil.«

Domov grede je Haabjörg zopet spredaj in onadva hodita sama zdaj. Govorita o vsakdanjih stvareh in stopata počasi. Ona: »Ali ni ta tvoj slap prekrasen?« — »Seveda, res, lep slap imava.« — »Nisem marala dalj tam ostati in ga gledati,« pravi ona. »Kakor bi mu bilo tako pusto.« — »Komu?« — »Slapu. Da, pada in pada, tako pusto je, čutila sem, da bi se razjokala, zato sem odšla.«

Od tega mračnega duševnega izliva Edevart ne razume prav nič ne odgovori. Tudi ne razume, da ona utrga cvetlico in mu jo vtakne v gumbnico. Kaj takega v zalivu ne delajo, tega ni vajen. Pojmi pa na naraven in bujen način, da je stopila tik nje, njen obraz ima blizu svojega in čuti njen dih, vroče ga preleti, in privije si jo v naročje kot edino in neizgubljivo na svetu. Oba težko sopeta, nato se ona zopet vznemiri in ozre po Haabjörgi.

Zvečer se sučejo doma, on naseka malo drv, ona pripravi večerjo, pogrne, pride ponj, stoji tam mlada in lepa in govori kakor s svojim ljubčkom, svojim možem. Čaroben trenutek za oba, primeta se za roko in gresta v hišo.

In po večerji je Haabjörg zaspana, mimo tega je trudna po vsem, kar je delala čez dan in leže spat. Odrasli so svobodni ... To je bil prvi dan.

Nastali so drugi, podobni dnevi, nekoliko tednov z obiljem sreče in obiljem ljubezni. Edevart je prinašal živila iz štacune

in je mogel plačevati v gotovini, z denarjem, ki sta mu ga pošiljali sestri, bilo je krasno lenuharsko življenje, ni si želel boljšega. Naletel je na Avgusta in ga privedel s seboj na Doppen, da bi negov dobri tovariš mogel izreči svojo sodbo o kmetiji. »Da,« je rekel Avgust, »videl sem že hujše reči. Videl sem človeške koče iz bambusa in bile so okrogle, in streha je segala do tal, a tudi v njih so živeli ljudje. Pa kaj hočeš početi z Doppenom? Tu ne moreš rediti več od dveh krav in tudi razširiti ne moreš.«

Avgust je pozdravil Lovizo Magreto in govoril z njo po angleško, šlo je imenitno, nobeden ni hotel zaostati za drugim, oba sta poznala nekoliko Newyork, Avgust seveda samo ulice okoli luke. Na mah je postal znamenit dečko in posebnost za Haabjörgo, ki ni še nikdar videla takih zob, kakršne je imel on, in postavljala se je neprestano predenj, da bi videla, kadar odpre usta. Mati se je zaradi tega kar razjezila in ji rekla: »Hoče te samo prositi, da bi jo spremil k slapu, samo tega si želi, in Edevart in jaz sva se že naveličala.« — »Come along!« je rekel Avgust. — »Ne smeš ji izpustiti roke!« je zaklicala mati za njima.

Na tem sprehodu do slapa se je Avgustu seveda utrnul nov domislek: »Tam bi moral imeti velikanski malin na pet tečajev,« je rekel Edevartu, »lahko bi mletel za deset fará in obogatel.«

»Več ko preveč imam posla doma v zalivu,« je odgovoril Edevart.

V tem je imel prav. Njegove zadeve doma so mu prizadevale precej neprilik, najmlajša sestra ga je prosila v pismu, naj se vrne. Pavlina ni pošiljala več skoraj nič denarja, kajti tržilo se je toliko kot nič, najvažnejše reči v štacuni so bile razprodane. Zakaj ne pripelje blaga? In sestra Hosea — Ezra ima zdaj dom na svojem novem naselju s kravo in poljem, nima pa nikogar, da bi mu pomagal. Joakim je doma in obdeluje zemljo, oče ima dela pri brzojavu na severu, najhuje je, da nimajo več ne moke, ne kave, ne tobaka, zakaj zdaj ne prihaja nihče več v štacuno, in govori se, da hoče Gabrielsen zopet odpreti trgovino v imenu svoje žene. Pa saj Edevart menda ne namerava, da bi štacuno zaprl, zakaj velika sramota je, če prideš na kant in nisi boljši od Gabrielsena ...

Edevarta je to opomnilo, da je doma trgovec in da mora misliti na kak izhod. Zaupal je to stvar Avgustu, in Avgust je premišljal: »Če bi imel vse svoje zaboje, ki sem jih izgubil na morju!« je rekel in začel pri tej priči razvijati velike načrte o tem, kaj vse bi storil, če bi jih imel.

Edevart je ostal bolj pri tleh in je menil: »Ti bi svoje bogastvo že drugače obrnil, ne pa, da bi z njim meni pomagal.«

»Kaj besedičiš,« je zaklical Avgust zadirčno, »mar ti ne bi dal vsaj polovice! Ali nisi dovolj zame storil! Kar molči, vsaj polovico!«

»Rad bi videl, ali mi bo dal Romeo še kaj več, kot sem dobil doslej,« je rekel Edevart pobito.

»Kaj si pa dobil?«

»To in ono. Kuhinjsko posodje in posteljino za sem na Doppen. Dosti reči, tri popolne postelje —«

»Ali hočeš tukaj ostati?« je vprašal Avgust.

»Ne, tega ne vem,« je odgovoril Edevart. »Stvar je ta, da je ona bila v Ameriki in se je vrnila in hotela pogledati Doppen.«

»Pa jo hočeš vzeti?«

»Najbrže se bo tako naredilo.«

Avgust je rekel: »Romenu lahko prodaš slap.«

»Slap?« je vprašal Edevart začuden.

»Da si postavi velikanski malin. Bedak je, če tega ne stori.«

»Tega ne stori.«

»Mar ne potrebuje malina?« vpraša Avgust. »Po dvesto vreč moke kupuje, v kateri se zarede črvi, preden jo razpeča, mleta je v parnih mlinih, ki se kurijo z inozemskim premogom, to je draga moka; tukaj na slapu mu bo malin zastoj tekel, samo, da si postavi poslopje. Lahko si naredi tudi žago, če hoče, to je vseeno, če le sploh kaj začne. No, v Kanadi naj bi imeli tak slap, pa da ga ne bi izkoristili —«

Edevart je zmajeval z glavo nad tem velikim načrtom in ugovarjal, da Romeo, če bi prišlo do tega, ne bi bogvekaj plačal, to ne kaže na dosti tolarjev.

»Tega ne veš,« je rekel Avgust. »Sicer pa bi bil ti tisti, ki bi vodil vso nopravo in bil za mlinarja, ker že tukaj prebivaš. To le ne bi bilo najslabše, česar se utegneš lotiti.«

Pri teh zadnjih besedah je Edevart napel ušesa. Trgovina, kakor vse drugo, mu je presedala, ni se mu upiralo, misliti na drugačen kruh. »Jaz ne bi mogel voditi podjetja, tudi če bi mi ga poverili,« je rekel. »Da po pravici povem, nisem videl še drugih mlinov razen mlinov za kavo.«

»Tega bi te jaz naučil v enem tednu,« je odgovoril Avgust vsemogočno. »Nič se ne boj!«

Govorila sta dalje o tem, in oba je stvar zajela. To bi bilo od samega hudiča, če je ne bi ta Avgust v vseh mogočih prilikah kako izvil! Edino ta kljuka je bila pri tem, da slap ni bil prodan, mlin ne zgrajen, in Edevart ne postavljen za vodjo. Vsega tega se je Edevart zavedel šele, ko je tovariš odšel, in postal je zopet ves krotak.

(Dalje)

—o—

SINDIKATI POLEMIČNI DO VLADE

Glavni tajnik sindikalne organizacije CISL Carniti je v nekem govoru poudaril, da sindikalne organizacije zahtevajo od Cossigove vlade, naj jasno odgovori na nekatera nujna vprašanja, ki jih postavljajo sindikati. Gre za vprašanje, kako pravilno in pravično porazdeliti žrtve, ki jih zahteva boj proti inflaciji. Sindikati, je dejal Carniti, odklanjajo sedanje stanje, po katerem največ žrtev doprinašajo delavci na jugu države, brezposelni in upokojeanci. Sindikalne organizacije zahtevajo, naj vlada predsednika Cossige takoj odgovori na konkretne predloge glede davčne in mezdnne politike, preureditve pokojnin, družinskih doklad in tarif za javne storitve. Dobro se zavedamo, je nadaljeval Carniti, kako je kočljiv problem državnega primanjkljaja, vendar nikakor nočemo, da bi največ žrtev doprinašali upokojeanci in šibkejši sloji.